

TTD Etik Kurulu

Hekim Hakları

Gerek hekim-hasta ilişkisi sürecinde ve gerekse işiyle alakalı diğer süreçlerde hekimler, hukuken korunan çeşitli haklara sahiptirler.

Yeterli Eğitim Alma ve Sürekli Mesleki Gelişim Hakkı

Öncelikle hekimler, ağır mesleki, etik ve hukuki sorumlulukları üstlenebilmeleri için yeterli ve nitelikli bir eğitim alma hakkına sahiptirler. Tıp fakültelerindeki teorik ve uygulamalı eğitimin müfredatı ve uygulaması, hekimleri -sahaya çıktıklarında gereksinim duyacakları- her türlü bilgi, beceri ve tutuma sahibi kılmalıdır. Farklı tıp fakülteleri ve eğitim kurumlarındaki pratisyen ve uzman hekim eğitimlerinin standardizasyonu sağlanmalı ve yetişen hekimlere/uzmanlara eğitimde eşit fırsatlar verilmelidir.

Hekimler, tıbbi bilgi üretimindeki hızla paralel olarak, mesleki gelişimlerini kesintisiz sürdürebilecek şekilde eğitim alma hakkına sahiptirler. Hekimlerin mezuniyet sonrası eğitimlere katılabilmeleri, mesleki bilgi ve becerilerini sürekli yenileyebilmeleri için gereken koşullar (eğitim için yeterli zaman, uygun/ulaşılabilir eğitim programları, eğitim için gereken ekonomik kaynak, vb) sağlanmalıdır.

Yeterli Ücret Alma Hakkı

Hekimler, aldıkları eğitim, harcadıkları emek ve üstlendikleri mesleki risklere uygun yeterli bir ücret alma hakkına sahiptirler.

Mesleğini Serbestçe İcra Etme Hakkı

Hekimler, hiçbir kişi veya merciden baskı görmeden serbestçe mesleğini icra edebilme hakkına sahiptirler. Hekimler mesleğini icra ederken, sadece bilimsel kanıtlar, meslek etiği, vicdanı ve hukuka karşı kendini sorumlu görmelidir. Hasta ve hasta yakınlarının, yöneticilerin, diğer üçüncül tarafların hekime herhangi bir şekilde (psikolojik, fiziki, sosyal, ekonomik, vb) baskı yapmaları, tıbbi endikasyon dışı veya gerçeğe aykırı rapor düzenlemeye zorlamaları kabul edilemez. Hekimden kendi değerlerine ters düşen (mesleki bilgisi, tıp etiği, hukuk, vicdan) işlemler talep edilemez.

Modern Teknoloji ve Bilimi Kullanma Hakkı

Hekimler, çağdaş teknolojiye ve bilimsel gelişmelerden yoksun bırakılmadan yeterli bir donanımla mesleğini icra edebilmelidir. Hekimlerin, bu amaçla uygun ortam ve ekipmanı devletten yada bağlı bulunduğu kurumdan talep etme hakları vardır.

Yönetimsel Kararlara Katılma Hakkı

Hekimler, çalıştıkları sağlık kurumundaki yönetimsel kararlara (görüş beyan etme, eleştiri ve önerilerde bulunma, vb) ve organizasyona katılma hakkına sahiptirler

Hastayı Reddetme Hakkı

Hekimler, acil yardım, resmi ya da insani zorunluluklar dışında, makul ve haklı bir gerekçe ile hastayı reddetme hakkına sahip olabilmelidir. Hasta ile hekim arasında ilişkide güven sarsılmış (hasta hekime yanlış beyanda bulunmuş, hekime karşı tehditkar ve/veya hakaret içerir sözler sarf etmişse, vb) ve ilişki iki taraf için de yararlı sonuçlar doğurmayacak bir sürece girmişse hekim hastayı reddedebilir. Ancak bu durumda hastanın zarar görmemesi (acil veya hayati tehlike olmaması ve alternatif hekime kolay ulaşabilme imkanının bulunması) gerekir. Hekimin hastayı reddetme hakkı din, dil ırk, cinsiyete dayalı ayrımcılık veya nefret sebeplerinden kaynaklanmamalıdır. Hekim, tıbbi müdahalenin ortasında haklı bir gerekçe (hastanın tavsiyelere uymaması, ödevlerini yapmaması gibi) olmaksızın ve hastanın zarar görme olasılığını engellemeksizin hastasının tedavisini yarıda kesme hakkına sahip değildir.

Konsültasyon İsteme Hakkı

Hekimler tıbbi, etik ve hukuki gerekçelerle hastası için bir başka hekim(ler)den konsültasyon isteme hakkına sahiptir.

Sağlığını Koruma ve Mesleki Risklerden Korunma Hakkı

Hekimler, kendi sağlığını koruma, enfeksiyon ve radyasyon gibi mesleki risklere karşı korunma hakkına sahiptirler. Hekim sağlıklı bir çalışma ortamına ve ihtiyacı olan dinlenme zamanına sahip olabilmelidir. Hekimler makul iş yükü altında (acil, nöbet ve mesai dışı çalışma süreleri de dahil olmak üzere) çalışmalı, angaryadan korunmalıdırlar.

İyileşme Garantisi Vermeme Hakkı

Hekim, plastik cerrahi ve diş hekimliği uygulamaları gibi bazı istisnai durumlar haricinde hastalarına iyileşme (şifa) garantisi vermeme hakkına sahiptir.

Hastasına Yeterli Zaman Ayırma Hakkı

Hekimin hastasına yeterli bir zaman ayırma hakkı vardır. Hekimler, hastanın tıbbi bakımını tehlikeye sokacak ve sağlıklı değerlendirilmesini engelleyecek şekilde yoğun iş yükü ve zaman baskısı altına sokulmamalıdır.

Tanıklıktan Kaçınma Hakkı

Hekimler, meslekleri gereği hasta hakkında öğrendikleri bilgiler nedeniyle tanıklıktan kaçınma hakkına sahiptir (CMK.m.46). Ancak hastalarının muvafakat ettiği durumlarda tanıklıktan çekilemezler. Hastalar, sırf tedavi olmak amacıyla en yakınlarından gizledikleri bazı sırları hekimlerine açıkladıkları için, bu mesleki sırların hekim tarafından açıklanması meslek sırrını ifşa suçunu oluşturur (TCK.m.134,137). Bu bakımdan hekimler, hastalarıyla ilgili bilgileri açıklamaya zorlanamazlar.

Tedaviyi Belirleme Hakkı

Hekim, kanıtla dayalı olmak üzere bir hastalığın tedavisinde uygulanabilecek standart yöntemlerden herhangi birini tercih etmekte serbesttir (Tıbbi Deontoloji Tüzüğü m.6). Hekim hastası için uygun bulmadığı bir tedaviyi uygulamaya zorlanamaz.

Bilgi Alma ve Tavsiye ve Tedavisine Uyumu İsteme Hakkı

Hekimler, hastalarından doğru bilgi alma, tedavi için önerdikleri ilaçların uygun şekilde kullanılmasını ve diğer tavsiyelere uyulmasını isteme hakkına sahiptir.

Cezalandırma Eylemlerinde Bulunmama Hakkı

Hekim hiçbir şekilde herhangi bir kişinin cezalandırılması eyleminde (ölüm cezası, işkence) aktif görev almaya zorlanamaz.

Kaynaklar:

1. Ruddick W. Doctors' Rights and Work. The Journal of Medicine and Philosophy, 1979; 4 (2):192-203.
2. Gruneberg AL. Maternity, paternity, and parental rights of doctors in the UK. BMJ 1988; 297 (26):1387-1389.
3. Gülan A. Tıp hukuku açısından hasta ve hekim hakları. ANKEM Dergisi 2006;20(Ek 2):16-19.
4. Düzbakar Ö. Osmanlı Hukuk Sistemi _çinde Tıp ve Hekimlerin Yeri. Türkiye Klinikleri J Med Ethics 2005, 13:105-109.
5. Erdemir AD, Elçioğlu ÖŞ. Tıp Etiği Işığında Hasta ve Hekim Hakları. Türkiye Klinikleri 2000, Ankara.
6. Ankara Tabip Odası Etik Bürosu. Etik bunun neresinde! Ankara Tabip Odası Yayınları, 1997, Ankara.